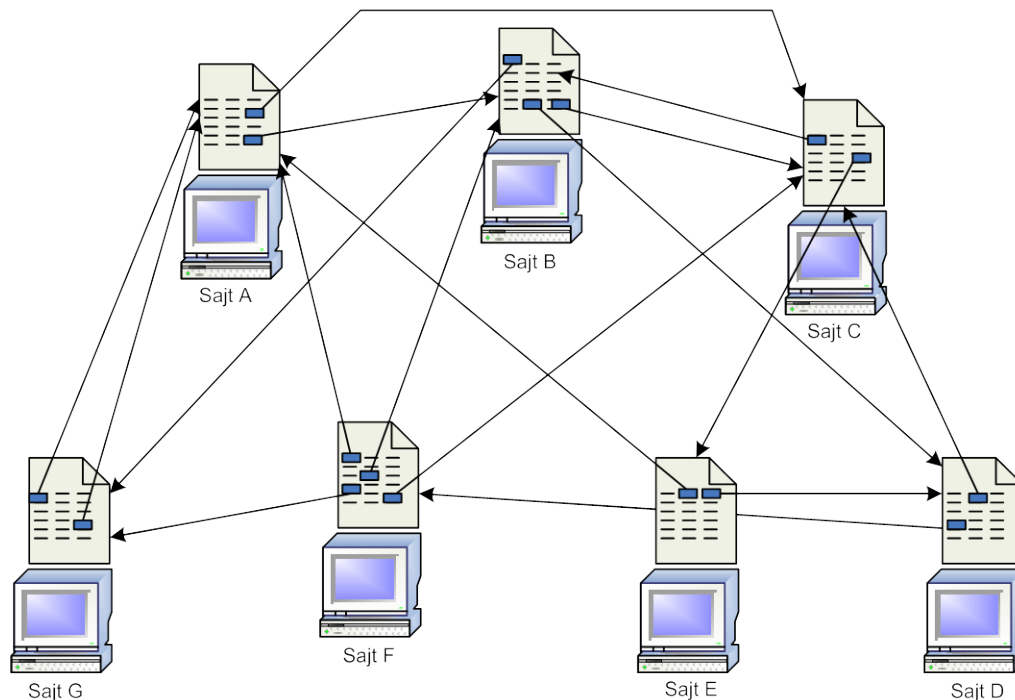

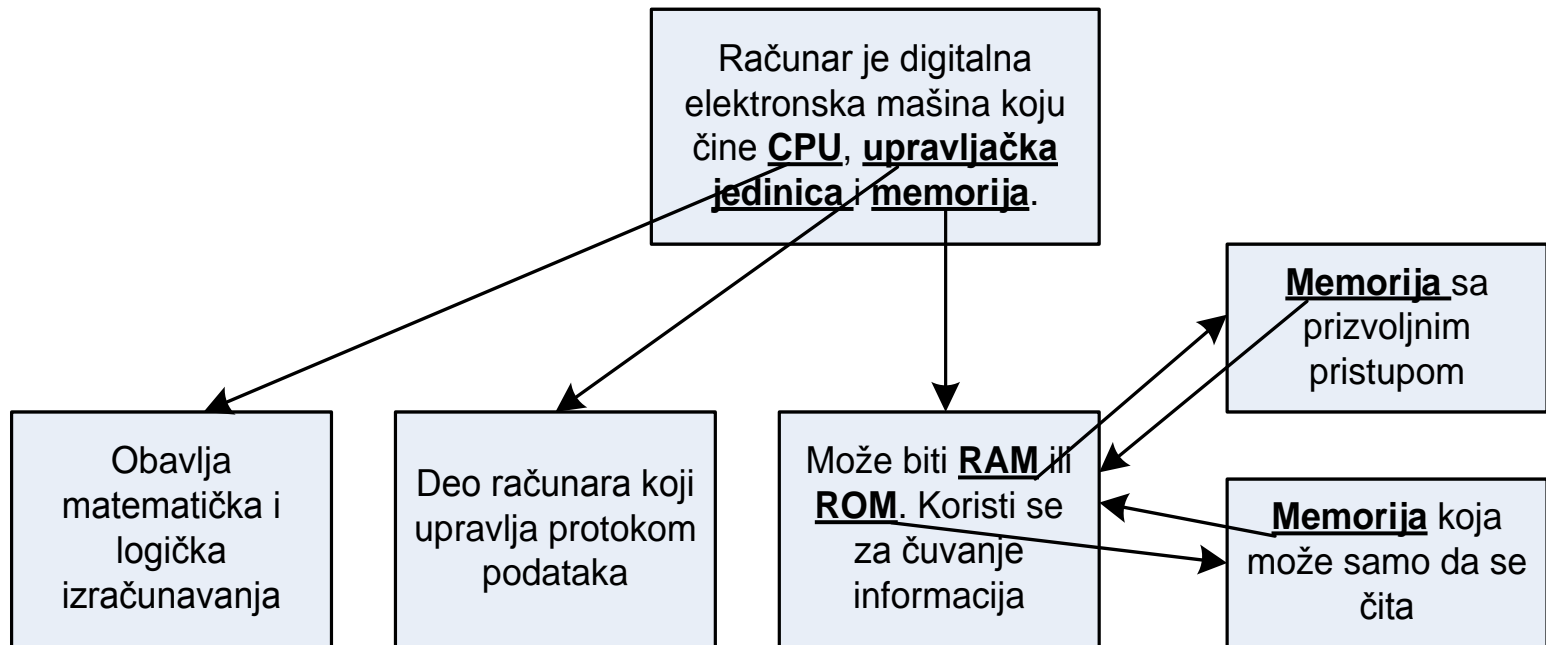
WEB

- *World Wide Web* (ili samo *Web*) - kolekcija ogromnog broja elektronskih dokumenata sačinjenih od povezanih *Web stranica* napisanih u HTML-u.

Hipertekst

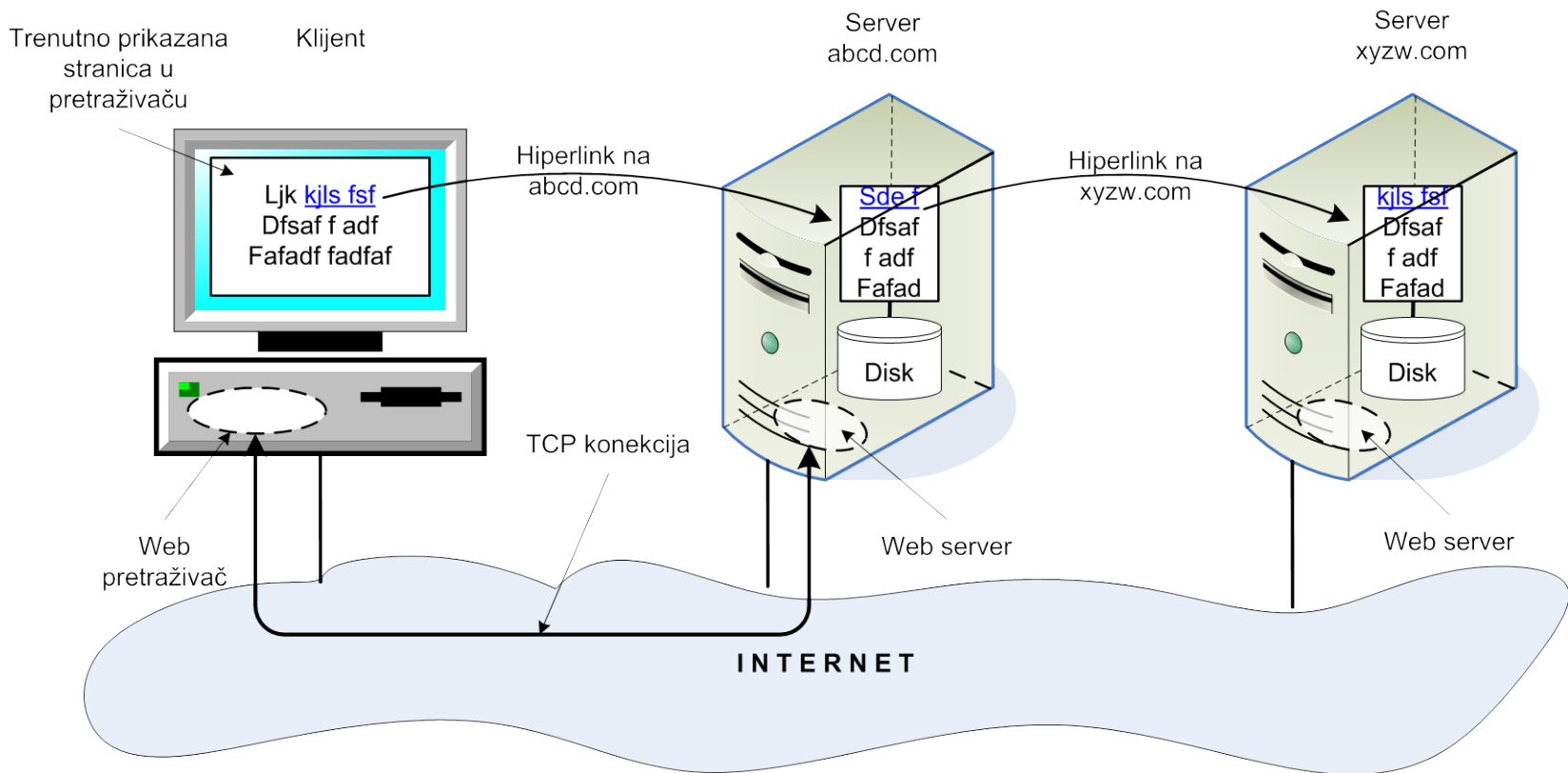
- Koncept stranice koja sadrži pokazivače na druge srodne stranice.

Web na Internetu

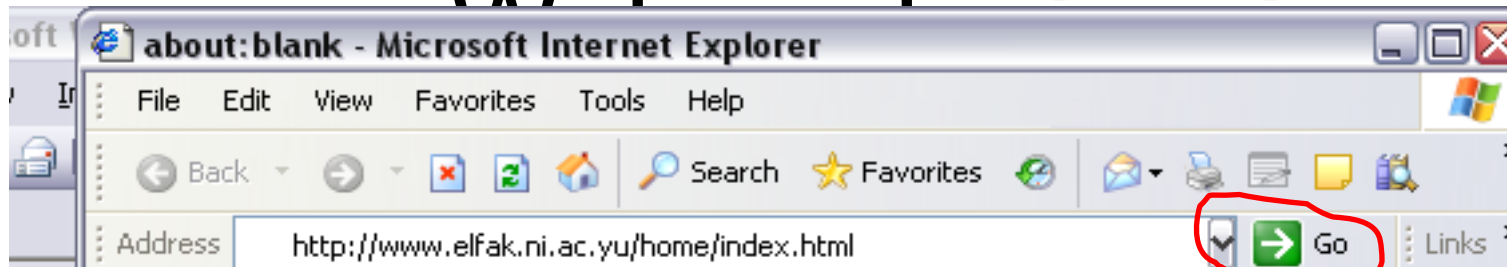
- Dve komponente:
 - Web pretraživač (*browser*) - klijent
 - Aplikacioni program za pribavljanje i prikazivanje stranica.
 - Najpoznatiji pretraživači: *Internet Explorer* i *Netscape Navigator*
 - Web server
 - Čuva i isporučuje Web stranice

Web na Internetu

Web pretraživač

- Program koji može da prikazuje Web stranice i reaguje kada se mišem klikne neki objekat na stranici.
- Kada je objekat izabran, pretraživač prati hipervezu pridružen objektu i pribavlja izabranu stranicu.
- URL - način imenovanja Web stranica
 - Npr. *http://www.abcd.com/products.html*
 - *http* - ime protokola
 - *www.abcd.com* - simboličko (DNS) ime računara kome se pristupa
 - */products.html* - ime datoteke koja sadrži stranicu

1. Pretraživač se obraća DNS serveru tražeći od njega IP adresu hosta *www.elfak.ni.ac.yu*.
2. DNS server odgovara sa 160.99.1.1
3. Pretraživač uspostavlja TCP konekciju sa hostom 160.99.1.1 na portu 80.
4. Preko otvorene TCP konekcije, pretraživač šalje zahtev tražeći fajl */home/index.html*.
5. Server *www.elfak.ni.ac.yu* odgovara slanjem fajla */home/index.html*.
6. TCP konekcija se zatvara.
7. Pretraživač prikazuje tekst sadržan u fajlu */home/index.html*.
8. Pretraživač pribavlja i prikazuje sve slike iz ovog fajla.

Web pretraživač

- HTML = jezik za pisanje Web stranica
- Web pretraživač = HTML interpretator

+

- Dodatne funkcije koje olakšavaju navigaciju na Web-u:
 - Dugme za povratak na prethodnu stranicu,
 - Dugme za prelazak na sledeću stranicu i
 - Dugme za direktno učitavanje stranice koju je korisnik označio kao svoju početnu stranicu.
 - Podrška za *bookmark-e*, tj. kreiranje liste često posećivanih stranica.
 - Učitane stranice se mogu štampati ili snimiti na *hard* disk.
 - Opcije za podešavanje izgleda stranice.

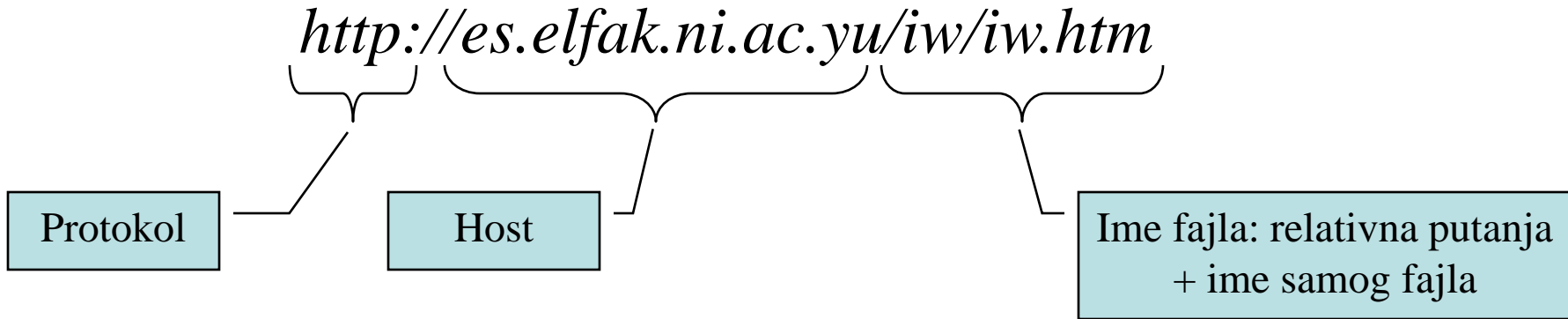
Web server

- Web server - program koji neprekidno, u petlji, obavlja sledeći niz aktivnosti:
 - Prihvata TCP konekciju od klijenta (pretraživača).
 - Preuzima ime zahtevanog fajla.
 - Pronalazi fajl (na svom *hard* disku).
 - Šalje fajl klijentu.
 - Zatvara TCP konekciju.
- Plus brojne dodatne mogućnosti

URL

- URL-u (*Uniform Resource Locator* - uniformni lokator resursa) - mehanizma za imenovanje i lako lociranje stranica
- Daje odgovor na pitanja:
 1. Koje je ime stranice?
 2. Gde se stranica nalazi?
 3. Kako se stranici može pristupiti?
- Svaka stranica na Web-u poseduje URL, kao svoje svetski jedinstveno ime
- Sastoji se iz tri dela:
 1. Protokol (ili šema) - kao se stranici pristupa;
 2. DNS ime računara na kome je stranica locirana i
 3. Lokalno ime fajla u kojem je stranica zapamćena

URL

- Deo za ime fajla može biti izostavljen:
 - <http://es.elfak.ni.ac.yu>
 - Web server se preusmerava na glavnu stranicu Web sajta
- Deo za ime fajla može da sadrži putanju do direktorijuma, ali ne i samo ime fajla
 - <http://es.elfak.ni.ac.yu/iw/>
 - Web server se preusmerava na podrazumevani fajl u tom direktorijumu
 - <http://es.elfak.ni.ac.yu/iw/index.html>

HTML

- **HTML = Hyper Text Markup Language.**
 - **Hyper Text** -Dokument koji sadrži pokazivače (hiperveze) na druge dokumente.
 - **Markap** - Definiše način formatiranja (prikazivanja) teksta
 - **Language** - HTML ipak **nije** jezik (u smislu programskih jezika)
- HTML = Text + Hiperveze + Formatiranje
(Formatirani tekst sa ubačenim hipervezama)

Markap

- HTML definiše skup komandi za formatiranje (tzv. **tagova**) koje, ugrađene u prvobitni tekst dokumenta, daju uputstva za prikazivanje sadržaja dokumenta:

`Ovaj tekst ce biti prikazan u boldu `

`<i>Ovaj tekst ce biti prikazan u italiku </i>`

Tagovi

HTML - tagovi (skraćeni spisak)

Tag	Opis
<code><html> ... </html></code>	Deklariše da je Web stranica pisana u HTML-u
<code><head> ... </head></code>	Omeđuje zaglavlje stranice
<code><title> ... </title></code>	Definiše naslov stranice (ne prikazuje se na stranici)
<code><body> ... </body></code>	Omeđuje telo stranice
<code><h <i>n</i>> ... </h <i>n</i>></code>	Omeđuje naslov nivoa <i>n</i>
<code> ... </code>	Postavlja ... u <i>bold</i>
<code><i> ... </i></code>	Postavlja ... u <i>italik</i>
<code><center> ... </center></code>	Horizontalno centrira ... na stranici
<code> ... </code>	Omeđuje neuređenu listu
<code> ... </code>	Omeđuje uređenu listu
<code> ... </code>	Omeđuje jednu stavku uređene liste
<code> </code>	Umeće novi red (prelom linije)
<code><p></code>	Započinje novi paragraf
<code><hr></code>	Umeće horizontalnu liniju po celoj dužini stranice
<code></code>	Prikazuje sliku
<code> ... </code>	Definiše hipervezu

HTML

```
<html>
<head><title> Primer stranice sa tabelom </title></head>
<body>
<table border=1 rules=all>
<caption> Razlike izmedju verzija HTML-a </caption>
<col align = left>
<col align = center>
<col align = center>
<col align = center>
<col align = center>
<tr><th>Stavka<th>HTML 1.0<th>HTML 2.0<th>HTML 3.0
    <th>HTML 4.0</tr>
<tr><th>Hiperveze <td> x <td> x <td> x <td> x </tr>
<tr><th>Slike <td> x <td> x <td> x <td> x </tr>
<tr><th>Liste <td> x <td> x <td> x <td> x </tr>
<tr><th>Aktivne mape i slike<td>&nbsp;<td>x<td>x<td>x</tr>
<tr><th>Forme<td> &nbsp;<td> x <td> x <td> x </tr>
<tr><th>Formule<td> &nbsp;<td> &nbsp;<td> x <td> x </tr>
<tr><th>Tulbarovi<td> &nbsp;<td>&nbsp;<td> x <td> x </tr>
<tr><th>Tabele<td>&nbsp;<td>&nbsp;<td>x<td>x</tr>
<tr><th>Ugradnja
    objekata<td>&nbsp;<td>&nbsp;<td>&nbsp;<td>x </tr>
<tr><th>Skripte<td>&nbsp;<td>&nbsp;<td>&nbsp;<td>x</tr>
</table>
</body>
</html>
```


HTML Document

HTML dokument i njegov prikaz

The image shows a web browser window displaying the Embedded Systems Research Group (ESRG) website. The browser's address bar shows the URL `http://es.elfak.ni.ac.yu/`. The website features a blue navigation menu on the left with links for Home, Staff, Education, Research, Publications, Students, and Links. The main content area has a heading "Welcome to the Embed" and a large image of a building. Below the image, there is a paragraph of text and a "Research Activities" section. A Notepad window is overlaid on the right side of the browser, showing the HTML source code for the page. A red arrow points from the `
<meta http-equiv="Content-type" content="text/html; charset=iso-8
<meta http-equiv="Content-Language" content="en-us" />
<meta name="Keywords" id="Keywords" content="Embedded Systems, Un
group, Wireless sensor networks, Research and Development Cooperat

<title>Embedded Systems Research Group at the Faculty of Electron
Nis</title>

<link href="mips.css" rel="stylesheet" type="text/css"/>
<style type="text/css">
<!--
.style1 {color: #595959}
.style14 {
font-size: 36px;
font-style: italic;
font-weight: bold;
color: #737372;
}
.style16 {
font-size: 32px;
color: #737372;
}
-->
</style>
</head>
<body bgcolor="#ffffff">

<TABLE cellSpacing=0 cellPadding=0 border="0" width="100%">
<TR bgcolor="#e5e5e5">
<td width="150" valign="bottom" align="center" no
class="bg_title style14">
Microprocessor Systems |
4128	Microsystem Architectures
2119	Data Acquisition Systems
1069	Microprocessor System Design
2120	Real Time Systems
E403	Microarchitectures
E406	Internet and Web technologies
#5431	Internet tehnologies
E503	Computer networks and interfaces

<http://es.elfak.ni.ac.yu/iw/iw.htm>

Web Page of ESR Group

E406 Internet i web tehnologije

Home
Predavanja
Vežbe
Projekti
Ispiti
Linkovi

iw

Internet i web tehnologije

smer: multimedijalne tehnologije (IV semestar)

Rezultati ispita održanog 25.09.2008. god. (.pdf)

Termin za gledanje radova i upis ocena: ponedeljak 29.09.2008.

Predavači:
Profesor Goran Lj. Djordjević
gdjordj@elfak.ni.ac.yu
306
Tel: 529 306
Asistent Milica D. Jovanović
milicam@elfak.ni.ac.yu
Lab. 1z (u prizemlju)
Tel: 529 601

Nastava:
Predavanja: četvrtak, 10.15-12.00, Lab. 59 (stara zgrada)
Vežbe: četvrtak, I grupa 8.00-10.00, Laboratorija 234.

Prof. Goran Djordjević	II
Prof. Goran Djordjević	III
Prof. Mile Stojčev	III

Hiperveza

html:

URL

Tekst hiperveze

```
...  
<a href="iw/iw.htm">Internet and Web technologies</a>  
...
```

ESRG Embedded Systems Research Group

Home
Staff
Education
Research
Publications
Students
Links

Education

Undergraduate Studies

No	Course	Professors	Year
2075	Microprocessor Systems	Prof. Mile Stojčev	IV
4128	Microsystem Architectures	Prof. Goran Djordjević	V
2119	Data Acquisition Systems	Prof. Branislav Petrović	V
1069	Microprocessor System Design	Prof. Goran Djordjević	IV
2120	Real Time Systems	Prof. Branislav Petrović	V
E403	Microarchitectures	Prof. Goran Djordjević	II
E406	Internet and Web technologies	Prof. Goran Djordjević	II
#5431	Internet tehnologies	Prof. Goran Djordjević	III
E503	Computer networks and interfaces	Prof. Mile Stojčev	III

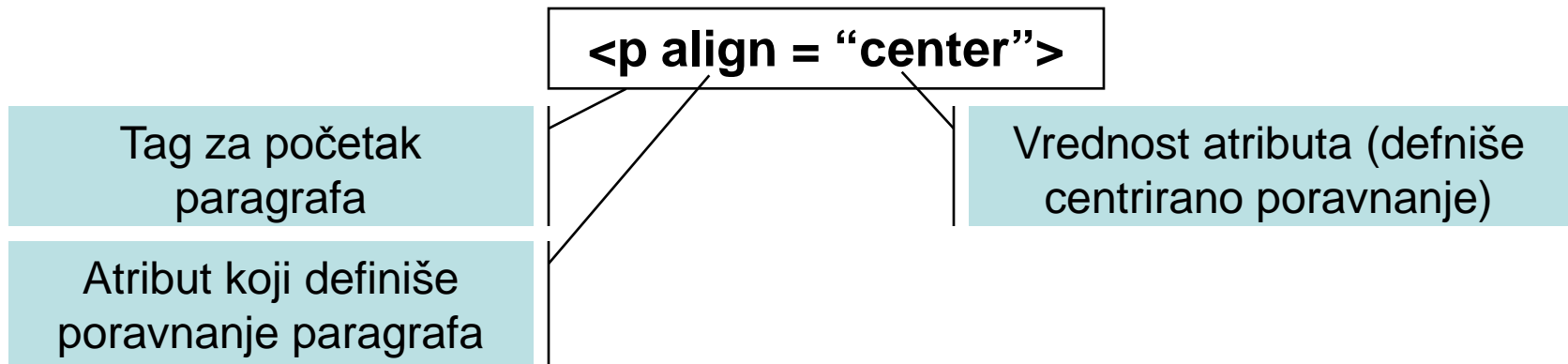
http://es.elfak.ni.ac.yu/iw/iw.htm

Tag

- Uokviren znakovima "manje" i "veće"
 - <tag> - početni tag
 - </tag> - završni tag
 - Na primer:
 - znači početak, a kraj boldiranog teksta
 - <p> znači početak, a </p> kraj paragrafa
- Većina tagova idu u parovima (kao i).
- HTML element je "početni tag + neki sadržaj + završni tag". Na primer, ovo je element:
**Ovaj tekst ce biti prikazan u boldu **
- Postoje i tagovi koji su samostalni. Na primer,
 -
 znači prelazak u novi red (završni tag ne postoji).
- **Tagovi se ne prikazuju, već se interpretiraju (od strane pretraživača) !!!**

Atributi taga

- Sadržani u tagu. Pružaju dodatne informacije o elementu.
 - Na primer:

html

```
<p align="center"> World Wide Web (ili samo Web) je kolekcija ogromnog broja elektronskih dokumenata sačinjenih od povezanih Web stranica napisanih u HTML-u </p>
```

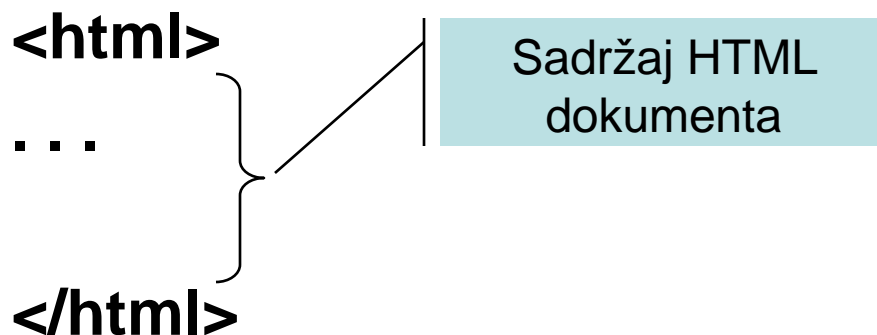

prikaz:

World Wide Web (ili samo Web) je kolekcija ogromnog broja elektronskih dokumenata sačinjenih od povezanih Web stranica napisanih u HTML-u

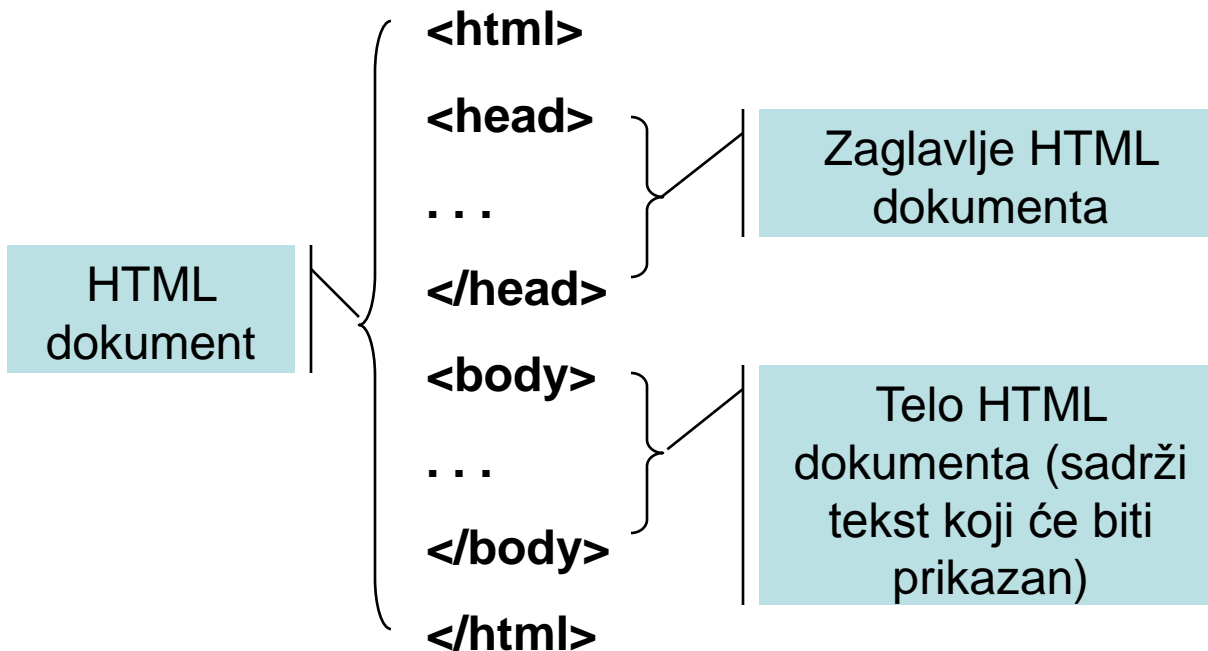
Struktura HTML dokumenta

- `<html>` i `</html>` : početni i završni tag HTML dokumenta.
 - Svaki HTML dokument počinje sa `<html>` i završava se sa `</html>`.
-

Head i body

- **<head>** i **</head>** : okvir za zaglavlje HTML dokumenta (za sekciju *head*)
- **<body>** i **</body>** : okvir za telo HTML dokumenta (za sekciju *body*)

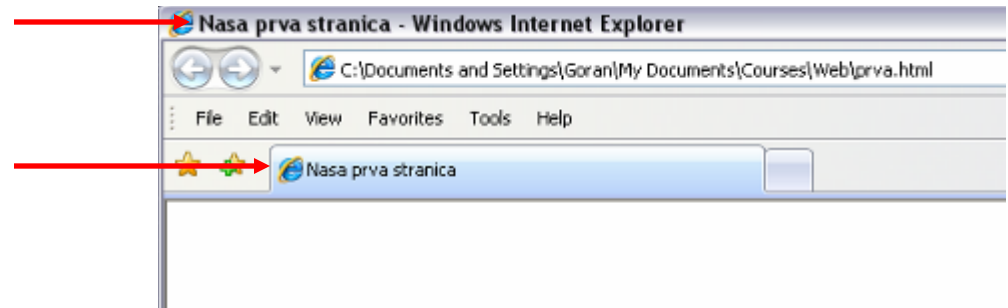
Head

- Sadži osnovne informacije o dokumentu (na prikazuju se kao sadržaj stranice):
 - Naslov dokumenta
 - Boja pozadine
 - Brojni tzv *meta*-tagovi...

Title

```
<html>  
<head>  
<title> Nasa prva stranica </title>  
</head>  
<body>  
</body>  
</html>
```

Definiše naslov HTML dokumenta - prikazuje se u naslovnoj liniji pretraživača

Boja pozadine dokumenta

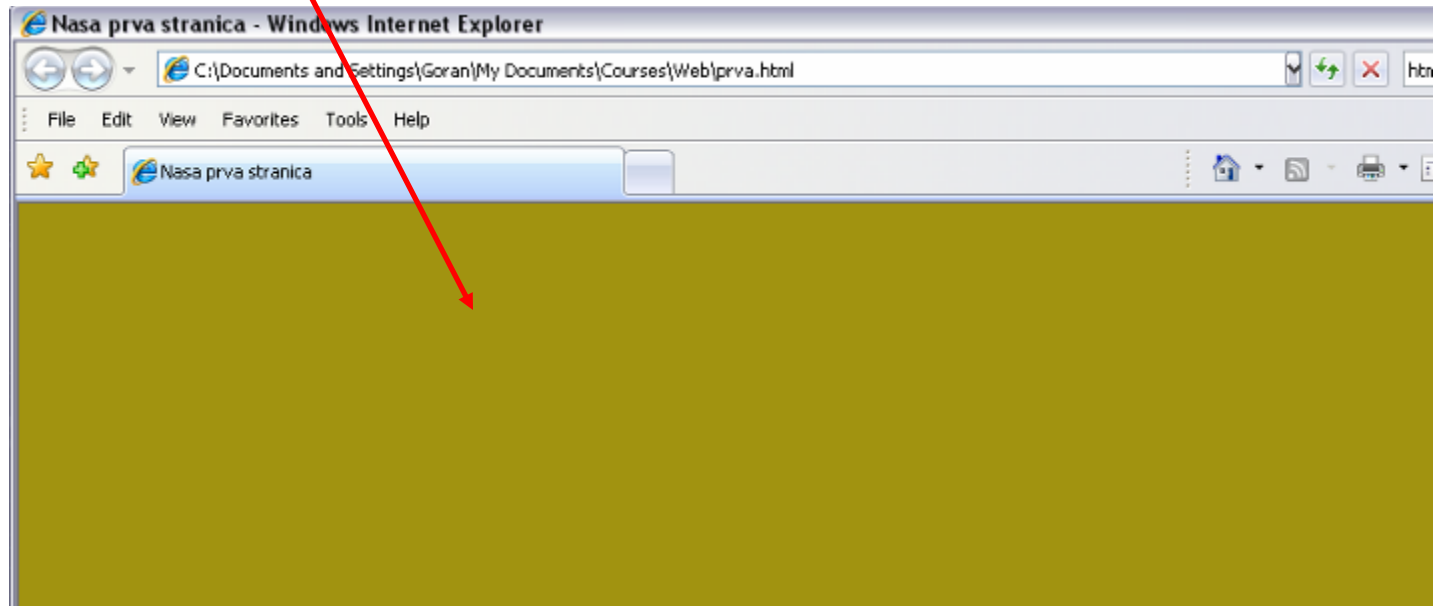
- Atribut bgcolor taga body:
 - <body bgcolor = "red"> - preko imena boje
 - <body bgcolor = "#0103FE"> - preko koda boja
- Kod boje se zadaje u formatu:
"#rrggbb"
- rr, gg i bb su brožani iznosi učešća crvene (rr), zelene (gg) i plave (bb) komponente u boji.
- Opseg komponenti je 0-255, a pišu se u heksadecimalnoj notaciji, 00 - FF
 - "#FF0000" - crvena boja
 - "#00FF00" - zelena boja
 - "#0000FF" - plava boja
 - "#000000" - bela boja
 - "#FFFFFF" - crvena boja
- Tabela kodova: <http://www.kanzaki.com/docs/colortable-t.html>

Boja pozadine

```
<html>  
<head>  
<title> Nasa prva stranica </title>  
</head>  
<body bgcolor = "#A19310">  
</body>  
</html>
```


HTML Document

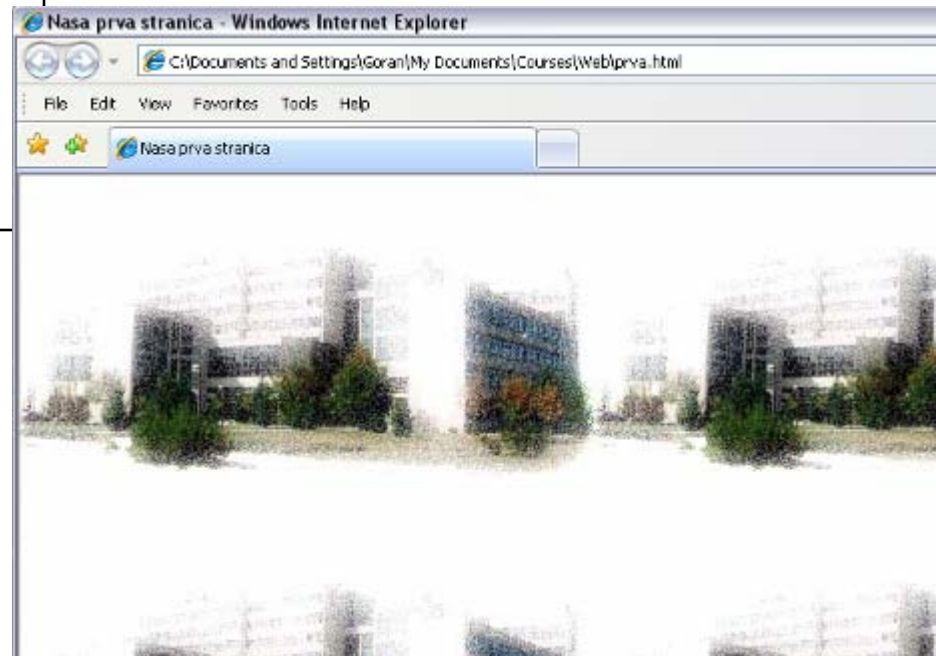

Slika kao boja pozadine

- Atribut `<background>`

```
<html>
<head>
<title> Nasa prva stranica </title>
</head>
<body background = "EFN.jpg">
</body>
</html>
```

Ime fajla koji
sadrži sliku
pozadine

Opšte napomene

- HTML ne pravi razliku između malih i velikih slova:
 - `` i `` znače isto
 - Preporučuje se pisanje tagova malim slovima
- HTML odseca višestruke blanko znakove, a novi red zamenjuje jednim blanko znakom.

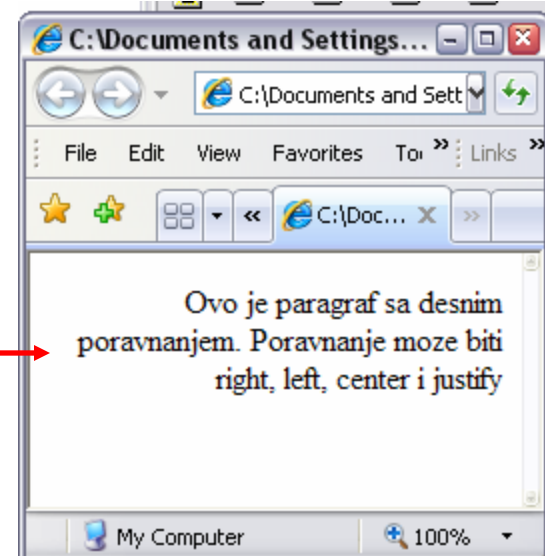
`<p>` Iako je tekst paragrafa napisan u tri reda, paragraf se tretira kao jedna linija teksta `</p>`

`<p>` Ovaj paragraf će biti prikazan bez umetnutih blanko znaka `</p>`

Poravnanje paragrafa

- Atribut align u tagu <p>:
- <p align = "right"> tekst paragrafa </p>
- Dozvoljene vrednosti: left, right, center i justify.

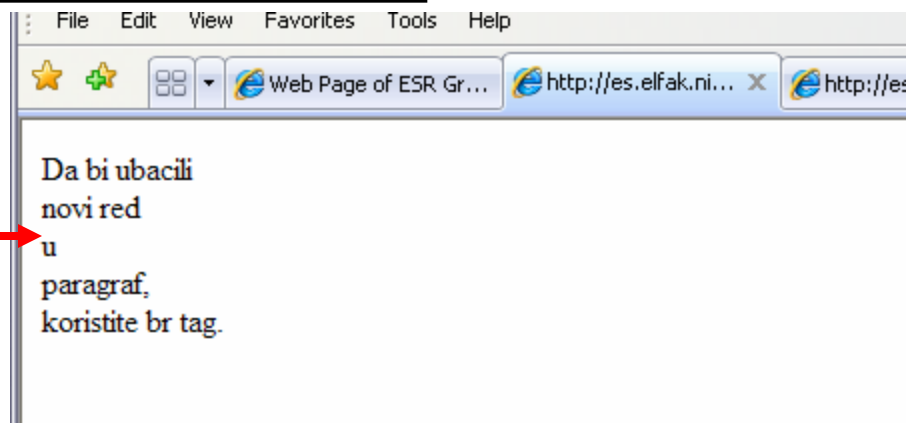
```
<html>
<body>
<p align="right">Ovo je paragraf sa
desnim poravnanjem. Poravnanje
moze biti right, left, center i justify</p>
</body>
</html>
```


Ubacivanje novog reda

- `
`

```
<html>
<body>
<p> Da bi ubacili<b>br</b>novi
red<b>br</b>u<b>br</b>paragraf,<b>br</b>koristite br tag. </p>
</body>
</html>
```


Naslovi

- Za označavanje teksta kao naslova koriste se tagovi `<hn>` i `</hn>`, gde je n broj od 1 do 6. Manje n veći font naslova:

`<h1>Ovo je naslov 1</h1>`

`<h2>Ovo je naslov 2</h2>`

`<h3>Ovo je naslov 3</h3>`

`<h4>Ovo je naslov 4</h4>`

`<h5>Ovo je naslov 5</h5>`

`<h6>Ovo je naslov 6</h6>`

Ovo je naslov 1

Ovo je naslov 2

Ovo je naslov 3

Ovo je naslov 4

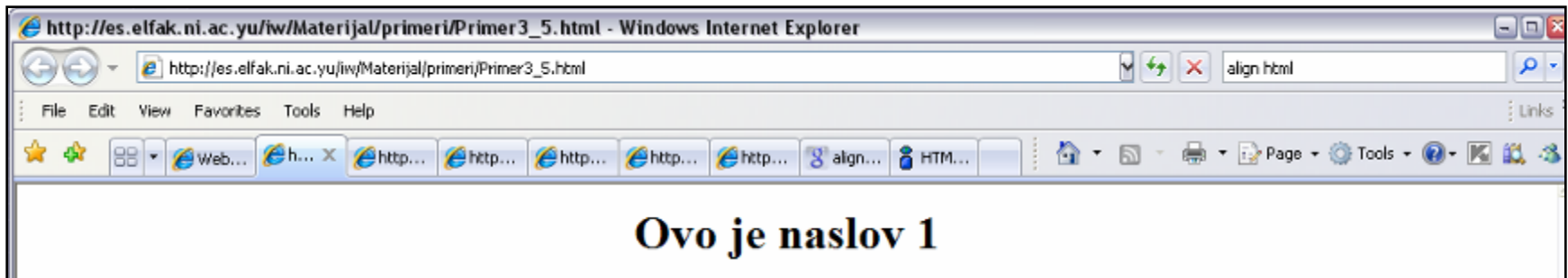
Ovo je naslov 5

Ovo je naslov 6

Koristite h tagove samo za naslove. Ne koristite ih za podebljavanje teksta. Za to postoji drugi tag.

Centriranje naslova

- `<h1 align="center">Ovo je naslov 1</h1>`
 - Naslov će biti ispisan po sredini ekrana
- Dozvoljeno: center, right, left, justify

Ubacivanje horizontalne linije

- `<hr>`

```
<html>
```

```
<body>
```

```
<p>hr tag definise horizontalnu liniju:</p>
```

```
<hr>
```

```
<p>ovo je paragraf</p>
```

```
<hr>
```

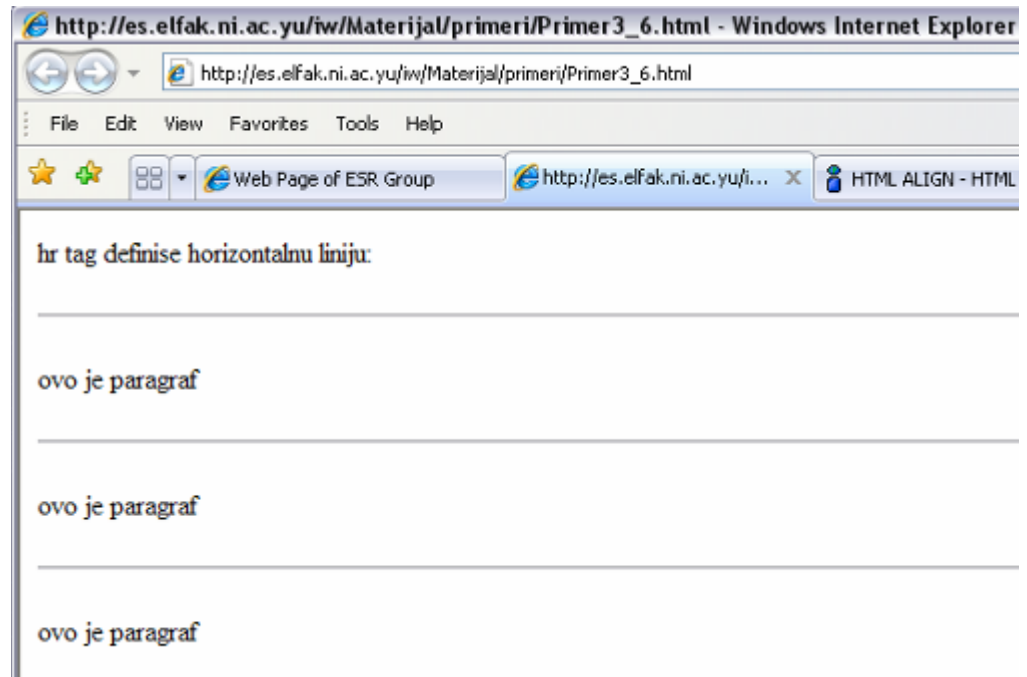
```
<p>ovo je paragraf</p>
```

```
<hr>
```

```
<p>ovo je paragraf</p>
```

```
</body>
```

```
</html>
```


Komentari u HTML-u

- Komentar se piše između <!-- i -->
- Ne prikazuje se, služi za dokumentovanje

```
<html>  
<body>  
<!-- Ovaj komentar se ne prikazuje -->  
<p>Ovo je paragraf</p>  
</body>  
</html>
```

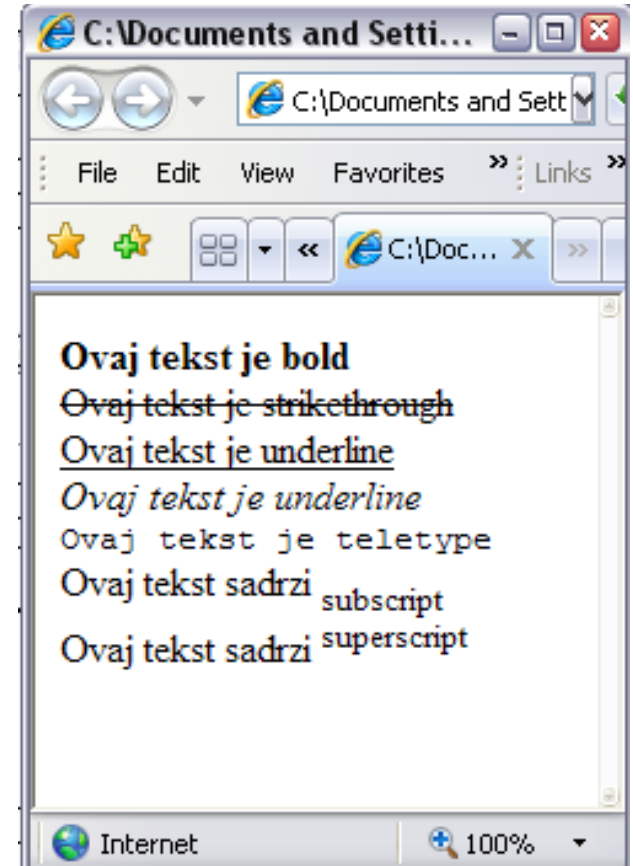

Formatiranje teksta - fizički stilovi

Fizički stil - eksplicitno definiše prikaz teksta

Tag	Opis
	Definiše <i>bold</i> (podebljan) tekst
<u>	Definiše <i>underline</i> (podvučen) tekst
<s>	Definiše <i>strikethrough</i> (precrtan) tekst
<i>	Definiše <i>italic</i> (iskošen) tekst
<tt>	Definiše <i>teletype</i> tekst
<sub>	Definiše <i>subscripted</i> tekst (indekse)
<sup>	Definiše <i>superscripted</i> tekst (eksponente)

Formatiranje teksta - fizički stilovi

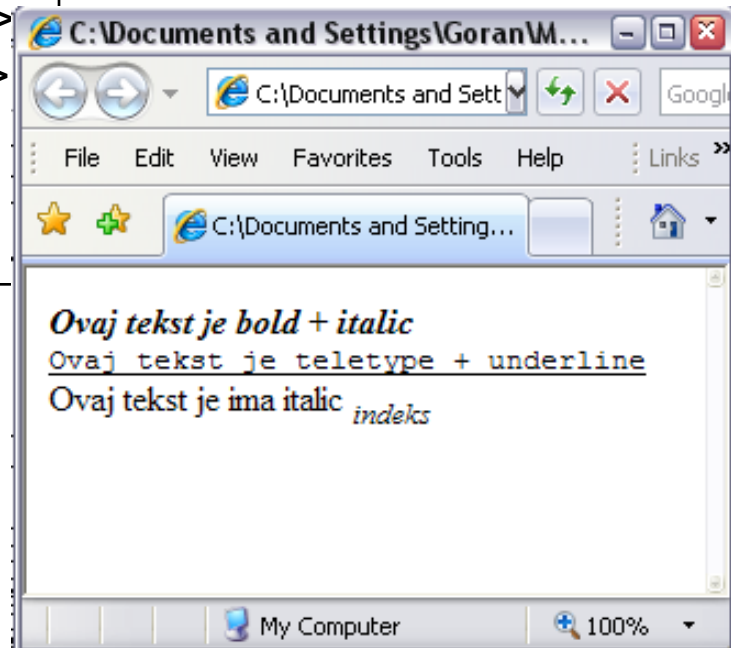
```
<html>
<body>
<p>
<b>Ovaj tekst je bold</b><br>
<s>Ovaj tekst je strikethrough</s><br>
<u>Ovaj tekst je underline</u><br>
<i>Ovaj tekst je underline</i><br>
<tt>Ovaj tekst je teletype</tt><br>
Ovaj tekst sadrzi <sub>subscript</sub><br>
Ovaj tekst sadrzi <sup>superscript</sup>
</p>
</body>
</html>
```


Kombinacija fizičkih stilova

- Dozvoljeno je kombinovati stilove, npr:
- `<i>Ovaj tekst je bold + italic</i>`

```
<html>
<body>
<p>
<b><i>Ovaj tekst je bold + italic</i></b><br>
<u><tt>Ovaj tekst je teletype + underline</u></tt><br>
Ovaj tekst je ima italic <i><sub>indeks</sub></i><br>
</p>
</body>
</html>
```


Teletype - stil sa jednakim "širinom" znakova

Formatiranje teksta - logički stilovi

Logički stil - definiše prikaz teksta shodno značenju

Tag	Opis
<code></code>	Definiše <i>emphasized</i> (naglašen) tekst
<code></code>	Definiše <i>strong</i> (jako naglašen) tekst

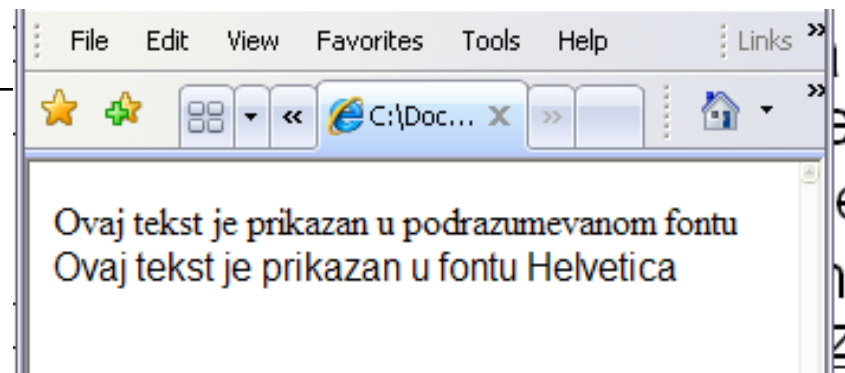
`` se prikazuje kao *italic*

`` se prikazuje kao **bold**

Font

- `` - definiše attribute fonta
- `` - definiše tip fonta.
- **Napomena:** font zapravo definiše pretraživač (onaj ko gleda, a ne onaj ko piše stranicu).
 - `` samo “predlaže” font.
 - Ukoliko na računaru pretraživača nije podržan predloženi font, tekst će biti prikazan u podrazumevanom ili najslbližijem fontu.

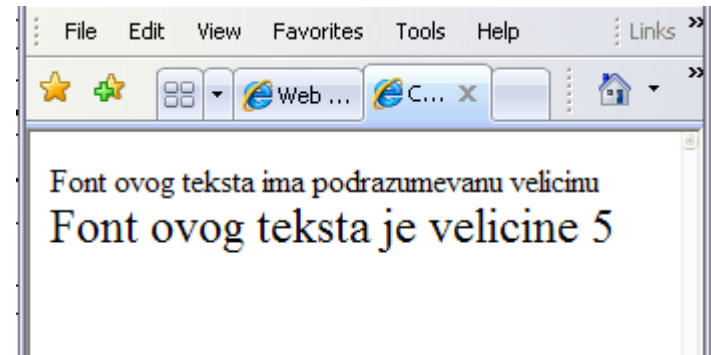
```
<html>
<body>
<p>Ovaj tekst je prikazan u podrazumevanom fontu<br>
<font face="Helvetica">Ovaj tekst je prikazan u fontu Helvetica</font></p>
</body>
</html>
```


Podšavanje veličine fonta

- ``
- Dozvoljena veličina od 1 do 7

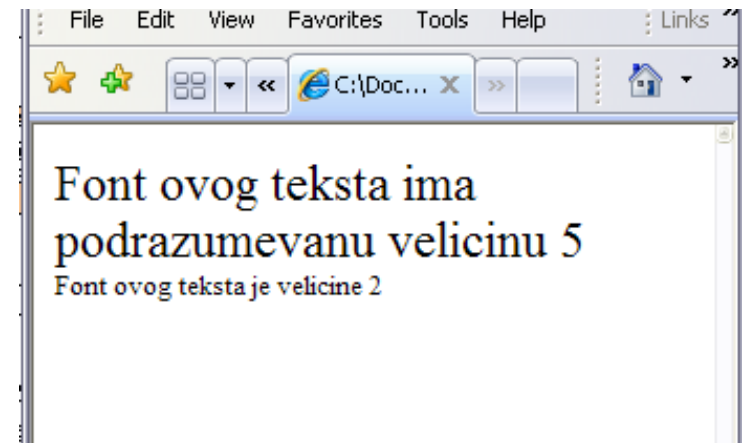
```
<html>
<body>
<p>Font ovog teksta ima podrazumevanu velicinu<br>
<font size = "5">Font ovog teksta je velicine 5</font></p>
</body>
</html>
```


Podlašavanje podrazumevane veličine teksta

- **<basefont size="5">** - postavlja podrazumevanu veličinu teksta u dokumentu
- Piše se na početku body sekcije i važi u celoj body sekciji

```
<html>
<body>
<basefont size="5">
<p>Font ovog teksta ima
podrazumevanu velicinu 5<br>
<font size = "2">Font ovog teksta je
velicine 2</font></p>
</body>
</html>
```


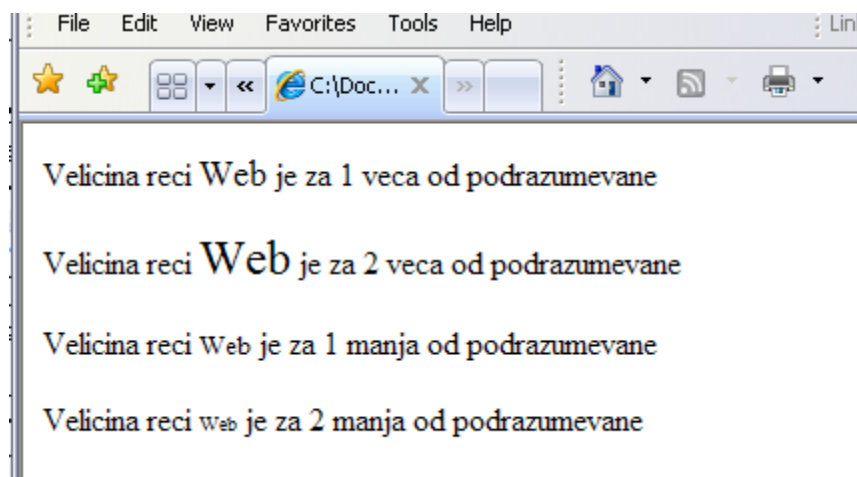
Podešavanje veličine teksta

- big i small -

- **<big>** tekst **</big>** - uvećava veličinu teksta za 1 u odnosu na podrazumevanu veličinu
- **<small>** tekst **</small>** - smanjuje veličinu teksta za 1 u odnosu na podrazumevani tekst
- Dozvoljeno je i ovo:
 - **<big><big>** tekst **</big></big>**
 - Uvećava veličinu teksta za 2 jedinice

<big> i <small>

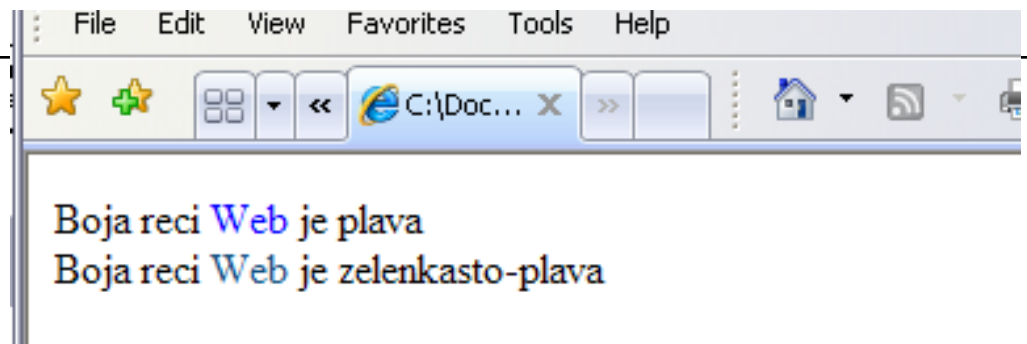
```
<html>
<body>
<p>Velicina reci <big>Web</big> je za 1 veca od podrazumevane<br>
<p>Velicina reci <big><big>Web</big></big> je za 2 veca od
podrazumevane<br>
<p>Velicina reci <small>Web</small> je za 1 manja od
podrazumevane<br>
<p>Velicina reci <small><small>Web</small></small> je za 2 manja od
podrazumevane<br>
</body>
</html>
```


Podešavanje boje fonta

- `` - definiše boju teksta korišćenjem koda boje
- `` - definiše boju teksta korišćenjem imena boje

```
<html>
<body>
<p>Boja reci <font color="Blue">Web</font> je plava<br>
Boja reci <font color="#105080">Web</font> je zelenkasto-plava</p>
</body>
</html>
```


Atributi fonta

```
<html>
<body>
<p>Reci <font face = "Arial" size = "5" color="Blue">Web</font>
je napisana u fontu Arial, plave je boje i velicine 5</p>
</body>
</html>
```

